

Rechtszaak tegen farmaceutisch bedrijf schaadt patiënten

Posted on 25 februari 2023 by Wim Groot

De stichting Farma ter Verantwoording sleept het Amerikaanse farmaceutische bedrijf Abbvie voor de rechter. Het bedrijf zou excessieve winst hebben gemaakt met de verkoop van het medicijn Humira op de Nederlandse markt. Volgens de stichting zou voor het medicijn meer dan €1,2 miljard te veel zijn betaald.

De stichting wil dat de rechter verklaart dat de winst onrechtmatig was. Vorig jaar had de stichting al in een brief Abbvie aansprakelijk gesteld voor 'de schade die haar prijsstrategie heeft veroorzaakt'. Nu gaat de stichting een stap verder – en zoekt het opnieuw met succes de publiciteit – door een rechtszaak aan te spannen.

‘Het is zeer toe te juichen dat de farmaceuten nu ook via de rechter worden aangepakt’, schreef hoofdredacteur Pieter Klok van *de Volkskrant* naar aanleiding van de aankondiging van Farma ter Verantwoording. Nou dat valt te bezien. De rechter kan de claim van de stichting beter afwijzen. Als de rechter Farma ter Verantwoording namelijk gelijk geeft zou dat de beschikbaarheid en toegankelijkheid van innovatieve geneesmiddelen in ons land ernstig in gevaar

brenge. Het kan verder tot een handelsoorlog met de VS leiden die niemand wil.

Zwitsers zakmes

Humira is een ontstekingsremmer en onderdrukt de lichaamsafweer. Het middel wordt onder andere gebruikt bij de behandeling van reuma, psoriasis en de ziekte van Crohn. Omdat het middel bij de behandeling van veel verschillende aandoeningen wordt ingezet, wordt het wel het 'Zwitsers zakmes' onder de geneesmiddelen genoemd. Het was jarenlang een van de meest verkochte geneesmiddelen, maar ook het duurste geneesmiddel op de markt. Tot 2018, toen het patent in Nederland verliep. Toen ging ineens de prijs met 80% omlaag.

Als de claim van de stichting wordt toegewezen schept dat een merkwaardig precedent. Niet alleen zou dan van andere farmaceutische bedrijven die hoge winsten maken geëist kunnen worden dat ze deze terugbetalen, het zou ook op andere terreinen toegepast kunnen worden. Denk aan alle huizenbezitters die door de gestegen huizenprijzen van de afgelopen jaren nu 'excessieve' winst maken bij verkoop van hun huis. Gaan we dat dan ook terugvorderen?

Preferentiebeleid

De stichting onderbouwt haar claim met de bewering dat door de buitensporige winst ongeveer 12.000 levensjaren in goede gezondheid verloren zijn gegaan. Door de winst was er volgens de stichting minder budget voor de ziekenhuizen, de huisartsen en andere onderdelen van de zorg. Hierdoor werd er minder zorg geleverd en gingen volgens berekeningen van Farma ter Verantwoording 12.000 levensjaren verloren. Deze argumentatie van de stichting is flauwekul. Er is geen vast budget voor de zorg, waarbij geldt dat in de ene sector wordt besteed ten koste gaat van de andere sector van de zorg.

Ruim tien jaar geleden begon een aantal zorgverzekeraars met het zogenaamde preferentiebeleid, waarbij ze van veel generieke geneesmiddelen alleen nog de goedkoopste aanbieder vergoeden. Veel apothekers zijn nog altijd boos op de zorgverzekeraars vanwege het preferentiebeleid. De reden hiervoor is dat vóór die tijd apothekers hoge kortingen bedongen bij fabrikanten. Deze kortingen stopten ze in hun eigen zak, waardoor sommige apothekers vele tonnen per jaar verdienden. Door het preferentiebeleid gingen deze kortingen naar de zorgverzekeraars en ging het inkomen van apothekers flink omlaag.

Jaarlijks besparen de zorgverzekeraars ongeveer een half miljard euro aan zorgkosten door het preferentiebeleid. De zorgverzekeraars besteden dat geld niet uit aan andere zorg, maar hebben het terug gegeven aan ons verzekerden in de vorm van premieverlagingen of premies die minder hard stegen dan anders het geval was.

Duurdere geneesmiddelen gaan niet ten koste van andere zorg

Zorgverzekeraars hebben daarnaast een zorgplicht. Zij moeten er voor zorgen dat er voldoende zorg wordt ingekocht en wij binnen redelijke termijn en afstand bij een arts of zorgverlener terecht kunnen. Deze zorgplicht voorkomt dat zorgverzekeraars kunnen zeggen dat het budget op is.

Als zorgverzekeraars kosten weten te besparen – bijvoorbeeld door geneesmiddelen goedkoper in te kopen – gaat het bespaarde bedrag naar de verzekerden. Als zorgverzekeraars meer geld kwijt zijn doordat geneesmiddelen duurder zijn, gaat dat niet ten koste van andere onderdelen van de zorg maar betalen wij de rekening doordat de premies omhoog gaan.

‘EU moet optreden tegen farmaceuten’

Als de rechter de Farma ter Verantwoording gelijk geeft is dat slecht nieuws voor patiënten. Farmaceutische bedrijven zouden door een dergelijke rechterlijke uitspraak kunnen weigeren nieuwe geneesmiddelen op de Nederlandse markt te brengen. Het risico dat ze achteraf door een Nederlandse rechter gedwongen zouden worden een deel van hun winsten terug te geven, zal ze kopschuw maken.

Volgens de Rotterdamse hoogleraar Carin Uyl – de Groot zou dat ondervangen kunnen worden door de EU tegen farmaceuten te laten optreden. ‘Die hoge prijzen gelden eigenlijk voor alle farmaceuten. Daar zou Europa tegen kunnen optreden’, zei ze in de *NRC*. Helaas, was het maar zo.

Handelsconflict

Om te beginnen is een aantal grote farmaceuten in Europa gevestigd. Een land als Duitsland met een grote farmaceutische industrie heeft er belang bij dat de

winstgevendheid van de Duitse farmaceutische industrie groot is. Daar profiteren aandeelhouders, werknemers en de overheid in Duitsland van. Een EU-voorstel om de winsten van farmaceutische bedrijven te beperken is bij voorbaat kansloos omdat Europese landen met een grote farmaceutische industrie daar geen belang bij hebben.

Een tweede reden waarom de EU hier niet de vingers aan wil branden is dat het geen handelsconflict met de VS wil. Abbvie en veel andere grote farmaceuten zijn Amerikaanse bedrijven. Beperken van de winsten van deze bedrijven is niet in het belang van de VS. Daar komt bij dat de VS nu al klagen dat de prijzen voor geneesmiddelen in Europa te laag zijn en dat Europa profiteert van de veel hogere prijzen die patiënten in de VS voor hun geneesmiddelen moeten betalen. Amerikanen dragen zo meer bij aan de kosten van de ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen dan Europeanen.

Weinig begrip in de VS

Al geruime tijd vinden de VS dat Europeanen wel wat meer mogen bijdragen en dat de prijs van nieuwe geneesmiddelen in Europa niet omlaag moet, zoals Farma ter Verantwoording en hoogleraar Carin Uyl vinden, maar omhoog. Een rechterlijke uitspraak ten gunste van Farma ter Verantwoording zal in de VS op weinig begrip kunnen leiden. Als de EU een poging zou wagen om de prijzen van nieuwe geneesmiddelen in Europa te verlagen, leidt dat tot een handelsoorlog met de VS. En dat hebben we nu net niet nodig. Daarom zal de Europese Commissie zich wel twee keer bedenken voordat ze zoiets doet.

De rechtszaak die Farma ter Verantwoording nu heeft aangekondigd en de sympathie die dat bij sommigen wekt, is onverstandig en niet in het belang van patiënten die baat hebben bij innovatieve geneesmiddelen.

[**Wim Groot**](#) is hoogleraar economie en publiceert enkele keren per maand in Wynia's Week, vooral over gezondheidszorg.

De **donateurs vormen het fundament van Wynia's Week**. U maakt het mogelijk dat ons online magazine 104 keer per jaar verschijnt. Doneren kan op verschillende manieren, kijk [**HIER**](#). **Alvast hartelijk dank!**